

Lastenverhoging

‘Onderwijs: bevrijding uit de beleidsgevangenis’, zo heet de bijdrage van Roel in’t Veld aan de recent verschenen bundel *Leven na paars?*, geredigeerd door PvdA-kamerlid Jet Bussemaker en staatssecretaris Rick van der Ploeg. Voor lezers zoals ik, afkomstig uit een onderwijsfamilie en zelf werkzaam in het onderwijs, roept zo’n titel even het visioen op van een wereld zonder onderwijsbeleid. Ik heb mijn ouders en hun collega’s daarover hardop horen dromen (‘maar ze zouden toch kunnen afspreken om alleen eens in de tien jaar even beleid te maken?’), en ik hoor diezelfde droom nu bij mijn eigen vrienden en collega’s. In het Leidse universiteitsblad *Mare* stond vorige week een mooie column van een wetenschappelijk medewerker die, worstelend met de invoering van de bachelor-master structuur in het hoger onderwijs, eigenlijk maar één wens had voor het leven na paars: een regering zonder minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen: ‘Probeer het toch eens vier jaar zonder. Vier jaar niemand die zo nodig moet.’

Het hoofdstuk van In’t Veld in de Bussemaker-Van der Ploeg bundel laat zien dat er toch problematische kanten zitten aan dit soort visioenen. De gemiddelde onderwijzer bedoelt met een wereld zonder beleid vooral een wereld waarin zo min mogelijk verandert: liever geen basisvorming invoeren, maar als je het dan toch gedaan hebt, houd er dan in vredesnaam vervolgens een tijdje aan vast. Onverhoeds weer afschaffen is opnieuw een verandering. Je kunt van mening verschillen over het studiehuis, maar als je eenmaal een studiehuis hebt zit niemand te wachten op een school waarin nog jaren nadien leerlingen rondlopen van vóór het studiehuis, leerlingen met een volledig studiehuis pakket, dat later half facultatief verklaard werd, en leerlingen met een aangepast verlicht studiehuis pakket.

Beleidsontwerpers als In’t Veld bedoelen met ‘bevrijding uit de beleidsgevangenis’ echter niet een algehele beleidsstop, maar een wending naar meer markt, die zich aan de gemiddelde werker in het onderwijsveld in eerste instantie onvermijdelijk zal voordoen als ‘nieuw beleid’. De these van In’t Veld gaat als volgt. Het paarse kabinet heeft jarenlang een heel streng beleid gevoerd om de overheidsuitgaven te beheersen, niet alleen in het onderwijs, maar wel met name in het onderwijs. Scholen zijn daardoor armer en armer geworden. Economisch ging het intussen steeds beter met het land: veel burgers werden rijker en rijker. Nu zitten we dientengevolge met een grote, goed verdienende middenklasse die het maar moeilijk kan aanzien dat haar kinderen in te kleine klaslokalen zitten, in haveloze gangen moeten spelen en niet naar de school-w.c. willen, omdat die te vies is. Die middenklasse zou dolgraag iets nuttigs doen met haar geld en waaraan zou zij het beter kunnen besteden dan aan onderwijs voor haar kinderen? Extra vakleerkracht hier, extra computers daar, een mooie gymzaal, een nieuwe piano; je kunt van alles verzinnen. Dat mag echter niet van het paarse kabinet en van de coalitiefracties in het parlement, want dat creëert ongelijkheid in het onderwijs. Volgens In’t Veld is dit parlementair populaire idee over gelijke kansen in het onderwijs volstrekt achterhaald; het zou hier gaan om een ideaal uit de tijd van Den Uyl, dat in de samenleving geen aanhang meer heeft. In die samenleving kijkt men inmiddels naar onderwijs zoals men kijkt naar volkshuisvesting: ‘Iedereen heeft recht op een goede woning, maar we aanvaarden dat rijken en anderen met een passie voor mooie huizen er meer geld dan wij aan besteden.’ Buiten het binnenhof zouden we volgens In’t Veld erg blij zijn als de overheid een groot deel van de publieke middelen zou inzetten ten behoeve van het

onderwijs voor de minvermogenden, terwijl de middenklasse particulier zou kunnen investeren in scholen voor haar eigen kinderen. In't Veld suggereert zelfs dat het parlement ons burgers blijft houden aan het achterhaalde gelijke kansen ideaal, omdat het bevreesd is voor een verdere afbrokkeling van de eigen politieke macht.

Mag ik hier als ouder, als burger en als lid van de redelijk tot goed verdienende middenklasse het volgende over zeggen. Als ouder wil ik goed onderwijs voor mijn kind in een schone, plezierige school. Er komt voor iedere ouder een moment waarop dat motief alle andere overwegingen zal overheersen; dan bezwijkt zij voor de these van In't Veld. Publieke voorzieningen kunnen dermate slecht worden dat je bereid bent ongelimiteerd te investeren om je eigen kind daaraan te kunnen onttrekken. Als burger deel ik echter het parlementaire gelijkheidsideaal: kinderen horen samen naar school te gaan. Rijk en arm, allochtoon en autochtoon. Ik weet dat er *de facto* sprake is van een vrij vergaande mate van segregatie in het onderwijs, en ik wil niet dat we dat langs een omweg ook nog moreel goed gaan praten met een In't Veld-achtige win win logica. Als lid van de goed verdienende middenklasse zeg ik ten slotte: In't Veld heeft helemaal gelijk waar hij beweert dat ik graag meer geld zou besteden aan goed onderwijs. Als de overheid meer geld nodig heeft om goed onderwijs te kunnen aanbieden aan mijn en andermans kinderen, dan moet die overheid dat maar laten weten. Pas het belastingpeil navenant aan, zou ik zeggen. Ik zit helemaal niet te wachten op nog meer lastenverlichting.